

СТАФИЛОКОККЛАР ТА'СИРИДА БОЛАЛАРДА ОШҚОЗОН-ИЧАК ТИЗИМИДА YUZ BERADIGAN O'ZGARISHLAR

Rajabova Dilnoza Shokirovna

Yo'ldosheva Zuhra Otabek qizi

Safarova Mahliyo Aktam qizi

Ortiqniyozova Dildora Vohidjon qizi

Annotatsiya

Stafilokokklar, ayniqsa *Staphylococcus aureus*, bolalarda oshqozon-ichak tizimi kasalliklarining muhim bakterial etiologik omillaridan biridir. Ushbu mikroorganizmlar ishlab chiqaradigan enterotoksinlar ichak shilliq qavatiga ta'sir qilib, gastroenterit, enterokolit va toksikoz holatlariga sabab bo'ladi. Bolalarda yoshga qarab klinik ko'rinishlar va patofiziologik o'zgarishlar sezilarli darajada farqlanadi. 1–7 yoshli bolalarda ko'proq o'tkir gastroenterit belgilari ustun bo'lsa, 7–14 yoshli bolalarda klinik simptomlar nisbatan differensial va yengilroq kechishi mumkin. Maqolada stafilokokk infeksiyasining patogenezi, morfologik o'zgarishlari, yosh guruhlari bo'yicha klinik farqlari hamda asosiy diagnostik xususiyatlari batafsil tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: *Staphylococcus aureus*, bolalar gastroenteriti, enterokolit, enterotoksin, diareya, pediatriya, ichak mikrobiotasi, toksikoz.

Stafilokokklar gram-musbat bakteriyalar bo'lib, enterotoksin ishlab chiqarish xususiyati tufayli bolalarda ovqatdan zaharlanish va bakterial gastroenteritning muhim sabablaridan biri hisoblanadi. Ushbu bakteriyalar ichak mikrobiotasining bir qismi bo'lishi mumkin, ammo immunitet pasayganda yoki toksinlar ko'payganda patologik jarayon boshlanadi.

Patogenezi va rivojlanish mexanizmi

Stafilokokk enterotoksinlari:

ichak epiteliy hujayralariga bevosita ta'sir qiladi;

enterotsitlar orqali suyuqlik sekretsiasini kuchaytiradi;

nerv reflekslari orqali qusish markazini qo'zg'atadi.

Natijada:

suv-elektrolit muvozanati buziladi;

diareya va qusish rivojlanadi;

ichak villuslari zararlanib malabsorbsiya paydo bo'lishi mumkin.

Oshqozon-ichak tizimidagi morfologik o'zgarishlar

Oshqozonda:

kataral gastrit;

shilliq qavat giperemiyasi;

epitelial shish.

Ingichka ichakda:

enterit;

villus atrofiyasi;

mikroviluslar destruksiyasi;

sekretsiya kuchayishi.

Yo'g'on ichakda:

kolit;

shilliq yoki qon aralash diareya.

Ba'zi holatlarda ikkilamchi laktaza yetishmovchiligi kuzatilishi mumkin.

Eco-Vector Journals Portal

1–7 yoshdagi bolalarda yuz beradigan o'zgarishlar

Bu yoshda immun tizimi hali to'liq shakllanmaganligi sabab:

Klinik xususiyatlar:

to'satdan boshlanuvchi qusish;

tez-tez suyuq diareya;

isitma;

qorin og'rig'i;

tez rivojlanadigan suvsizlanish.

Patofiziologik o'zgarishlar:

ichak disbiozi;

fermentativ yetishmovchilik;

malabsorbsiya sindromi.

Tadqiqotlarga ko'ra, bakterial gastroenterit holatlarining yuqori foizi aynan kichik yoshdagi bolalarda uchraydi.

ResearchGate

7–14 yoshdagi bolalarda yuz beradigan o'zgarishlar

Bu yoshda immun tizimi nisbatan yetilgan bo'ladi.

Klinik xususiyatlar:

qorin og'rig'i ko'proq ustun;

diareya bo'lishi mumkin, ammo kamroq og'ir;

umumiy holat ko'pincha o'rtacha og'irlikda.

Patologik o'zgarishlar:

yallig'lanish reaksiyasi aniqroq lokalizatsiyalangan;

toksikoz kamroq.

Kichik va katta bolalarda simptomlar farqi

Belgilar

1–7 yosh

7–14 yosh

Qusish

Juda tez va ko'p

Kamroq

Diareya

Og'ir, tez suvsizlanish

Nisbatan yengil

Isitma

Tez-tez

Ba'zan

Toksikoz

Kuchli

Kamroq

Qorin og‘rig‘i

Diffuz

Lokal

Asoratlar

Dehidratatsiya xavfi yuqori

Kamroq

Diagnostika

Klinik simptomlar;

najas bakteriologik tekshiruvi;

toksinlarni aniqlash;

qon analizlari.

Xulosa

Stafilokokk infeksiyasi bolalarda oshqozon-ichak tizimida turli darajadagi patologik o‘zgarishlarni keltirib chiqaradi. Kichik yoshdagi bolalarda toksikoz va suvsizlanish xavfi yuqori bo‘lsa, katta yoshdagi bolalarda simptomlar ko‘proq lokal va yengil kechadi. Yoshga mos differensial yondashuv diagnostika va davolash samaradorligini oshiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Kimirilova O.G., Kharchenko G.A. Clinical and epidemiological features of staphylococcal enterocolitis in infants.
2. Eco-Vector Journals Portal
3. Acute Gastroenteritis in Children – clinical study. ResearchGate
4. High Incidence of Staphylococcus aureus Gastroenteritis in Infancy. pmc.ncbi.nlm.nih.gov
5. Staphylococcal enterotoxins and neonatal enteropathy research. PubMed
6. Staphylococcus aureus food poisoning review article.